

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

Yhteenveto elinkeinovaikutusten arvioinnin osalta annetuista lausunnoista

Elinkeinovaikutusten arviointia varten pyydettiin sidosryhmiltä lausuntoa HNH-2035 toimenpideohjelman elinkeinovaikutuksista.

Lausuntoja saatiin seuraavilta tahoilta:

Akava

Bioenergia ry

Business Finland

Climate Leadership Coalition ry

Greenpeace Nordic

Helsingin seudun kauppakamari

Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymä HSL

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Helsingin Yrittäjät ry

Logistiikkayritysten Liitto ry

Maan ystävät ry

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Metropolia AMK

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Pääkaupunkiseudun Smart & Clean -säätö

Rakennusteollisuus RT ry

RAKLI ry

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SITRA

Suomen luonnonsuojeluliitto

Suomen ympäristökeskus SYKE

Uudenmaan liitto

Valio Oy

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

Lausuntojen sisältö on jaoteltu teemoittain seuraavasti: rakentaminen ja rakennukset, Smart & Clean –kasvu, hiilinielu ja kompensatio ja kuluttaminen, hankinnat, jakamis- ja kiertotalous.

1. Liikenne

1.1. Yleiset huomiot, bioenergia, kävely ja pyöräily

Poimintoja näiden lausuntojen viesteistä on kerätty teemakohtaisesti ryhmiteltyjen toimenpiteiden alle. Aluksi on esitetty myös yleisiä kommentteja, jotka koskevat osin paitsi liikennettä myös koko toimenpideohjelmaa.

Yleisesti nähtiin, että ohjelman toteuttaminen tukee puhtaan teknologian alan yrityksiä, tutkimus- ja kehitysorganisaatioita ja muita toimijoita. Samoin Helsingin houkuttelevuus ilmatoratkaisuja kehittävien ja hiilineutraaliutta edistävien yritysten sijoittumispaikkana kasvaa. (SYKE). Toimenpideohjelma ja sen toteuttaminen kiihdyttävät osaltaan ympäristömyönteisiä innovaatioita ja luovat vientimahdollisuuksia. Kriisitietoisuus, nopeus ja määrätietoisuus ovat valtteja kaupunkien toimissa. (Sitra).

Yhteistyötä sekä kaupungin, asukkaiden ja yritysten välillä, sekä seudullisesti yhteneviä päätöksiä pidettiin tärkeänä. Vakaa toimintaympäristö ja ennustettavuus ovat yrityksille tärkeitä. (Helsingin seudun kauppakamari). Elinkeinoelämälle Helsingin seutu näyttäytyy kokonaisuutena, ja ilmastotyötä ja ohjelman toimenpiteiden kaltaisia tekoja tulisi toteuttaa kaupunkien yhtenevänä yhteistyönä. (HSL). Toimenpiteet ovat tehokkaampia ja onnistuvat paremmin, mikäli ne tehdään laajemmalla alueella yhteistyössä. (Uudenmaan liitto) Toimenpideohjelman systemaattinen ja ripeä toteuttaminen ovat tärkeitä, samoin pääkaupunkiseudun kaupunkien toimiminen yhdessä isona kokonaisuutena. (Smart & Clean).

Yritysten, tutkimuksen ja julkisen sektorin yhteistyö on tärkeää kansainvälisestäkin houkuttelevan kokeiluympäristön luomiseksi. Ohjelman toteuttaminen on myös mahdollisuus luoda referenssejä ja parantaa siten yritysten kansainvälistä kilpailukykyä. (Business Finland).

Bioenergiaa ja teknologia- tai energiatehokkuusratkaisuja ei tulisi asettaa vastakkain. Biomassan ja biopolttoaineiden käytön edistäminen kannustaa alan tuotanto- ja logistiikkainvestointeihin Suomessa, ja parantavat alan kilpailukykyä ja uusien tuotteiden sekä palvelujen kehittämistä. Merkittävää on myös referenssien kerääminen teknologia- ja osaamisviennin kasvattamiseksi. (Bioenergia).

Tavaraliikenteen määrät tulevat Helsingissä kasvamaan, ml. rakentamiseen liittyvät kuljetukset. Tehokkuutta ja päästöjä optimoivat erityisesti suuret ajoneuvot korkeilla täyttöasteilla, eivät pienet ajoneuvot tai vain rajallisiin mahdollisuuksiin yltävät pyöräkuljetukset, joiden potentiaalia citylogistiikan strategioissa usein yliarvioidaan. (Logistiikkayritysten Liitto). Yöhön ja varhaiseen aamuun siirtyvä jakelu- ja huoltoliikenne ovat kokeilujen perusteella hyvä keino vaikuttaa kantakaupungin ruuhkiin ja päästöihin. (Helsingin seudun kauppakamari)

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

Liikenneinvestointien ja -palvelujen tulisi tukea ja täydentää (ei korvata) nykyrakenteen joukkoliikennettä ja pyöräilyä. (HSL)

Kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuurin ja palveluiden parantamiseen ei tullut erityisiä kommentteja, vaikka useat lausunnoissa niitä kannattivatkin epäsuorasti.

1.2. Joukkoliikenteen ja matkaketjujen kehittämistoimet

Lausuntojen huomiot keskittyivät joukkoliikenteen palvelutason parantamiseen. Parannuksia tarvitaan poikittaisyhteyksissä ja vuoroväleissä. Joukkoliikenteestä tulee tehdä houkuttelevaa helppoudella, nopeudella ja taloudellisuudella. (Helsingin Yrittäjät)

Työelämän murros, mm. aukioloaikojen laajentuminen palveluissa ja nk. 24/7-yhteiskunta, edellyttävät lisävuoroja joukkoliikenteessä erityisesti iltoihin ja viikonloppuihin. Matka-ajat, vuorotiheys, vaihdot, yms. palvelutason parannukset ovat myös tärkeitä, erityisesti vuorotyötä tekeville. (PAM, SAK). Joukkoliikenteen palvelutason nosto vaikuttaa positiivisesti matkailu- ja ravintola-alan palvelujen kysyntään. (MaRa)

1.3. Liikenteen ja pysäköinnin hinnoittelu

Lausunnoissa arveltiin liikenteen ja pysäköinnin hinnoittelulla olevan negatiivisia vaikutuksia kaupan ja palveluiden kysyntään, jakeluliikenteen kustannuksiin sekä työmatka- ja asiointiliikenteelle. Arvioitiin, että yritykset ja asiakkaat voisivat siirtyä kehyskuntiin. Toisaalta tieliikenteen hinnoittelu nähtiin mahdollisuutena parantaa liikenteen sujuvuutta ja kantakaupungin palveluiden vetovoimaisuutta. Ajoneuvoliikenteen hinnoittelujärjestelmä voisi olla vaikuttava keino, ja sen toteutukseen kannattaisi edetä kokeilun kautta. Esimerkiksi Tukholmassa kokemukset hinnoittelujärjestelmästä ovat kääntäneet julkista mielipidettä positiivisemmaksi. (Sitra)

Tieliikenteen hinnoittelussa tulisi korostaa päästövähennyksiä, ja tuotot tulisi käyttää seudun liikennejärjestelmän kehittämiseen. HSL:n selvityksen mukaan hinnoittelu voi parantaa liikenteen sujuvuutta, joskin myös lisätä kustannuksia. Työpaikkojen, palveluiden ja kaupan vetovoimaisuus paransi mm. Helsingin kantakaupungissa. (HSL)

Ajoneuvoliikenteen maksujärjestelmän vaikutuksista kuluttajavalintoihin, yritysten väliseen kilpailuun ja työpaikkojen sijaintiin tulisi tehdä tarkempi selvitys. (Helsingin Yrittäjät, MaRa). Ajoneuvoliikenteen hinnoittelujärjestelmän käyttöönotossa tulee varmistua, etteivät negatiiviset vaikutukset kohdistu elinkeinoelämään epätasaisesti. (Uudenmaan liitto). Toteutus edellyttää myös seudullista yksimielisyyttä ja lakimuutoksia. (Helsingin seudun kauppakamari)

Tiemaksut haittaavat pienipalkkaisten työntekijöiden liikkumista, esim. työmatkakustannus ja -aika kehyskunnista voivat kasvaa, ja vaihtoehtoja omalle autolle ei juuri ole. Mahdollisia seurauksia ovat työvoimapula ja vetovoimaisuuden heikentyminen Helsingissä. (PAM, SAK, MaRa).

Tiemaksut eivät ohjaa kuljetusten määriin tai kohteisiin, vaan ne ainoastaan lisäävät kustannuksia. Tiemaksujen tulisi koskea vain henkilö- ei tavaraliikennettä. Samoin pysäköintipolitiikka ja -hinnoittelu eivät vähennä pysäköintitarvetta, vaan aiheuttavat lisäkustannuksia. Lastauspaikkojen määrää tulisi lisätä ja niiden oikean käytön

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

valvontaa tehostaa. (Logistiikkayritysten Liitto). Jakelukustannuksia korottava vaikutus näkyy elintarvikkeiden hinnoissa. (Valio).

1.4. Kaupunkirakenteella liikkumiseen vaikuttaminen

Tiivistyvällä kaupunkirakenteella koettiin olevan suuri merkitys liikkumisen tarpeen vähentämiseksi. (Helsingin seudun kauppakamari). kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen tukeutuva maankäyttö on etenkin pitkällä aikavälillä vaikuttava keino. MAL 2019 -suunnittelussa muodostettavat kehittämisvyöhykkeet asumisen, työpaikkojen ja palvelujen sijoittumisen lähtökohtana tulisi huomioida kaupungin suunnitelmissa. (HSL)

1.5. Ympäristökriteerit kaupungin hankinnoissa

Julkisten hankintojen ympäristökriteerejä pidetään hyvänä tapana tukea vähäpäästöisiä teknologioita. (Helsingin Yrittäjät, Sitra). Ympäristönäkökulmat tulisi kuitenkin tuoda hankintojen kriteereihin teknologianeutraalisti. (Bioenergia)

Ajoneuvoteknologian kehitys (vähäpäästöisyys, ml. sähkökäyttöisyys) raskaiden ajoneuvojen osalta saattaa olla paljon hitaampaa pienempiin ajoneuvoihin verrattuna. Keskustelu alan toimijoiden kanssa on tärkeää tarkoituksenmukaisten toteutusten ja tulosten mahdollistamiseksi. Biopolttoaineiden osalta kannatetaan ennemmin sekoitusvelvollisuutta kuin paikallista 100% vaatimusta. (Logistiikkayritysten Liitto).

Sähkö- ja vähäpäästöisten ajoneuvojen tukeminen lisää näihin liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia, mutta myös aiheuttaa merkittäviä kalusto-, infrastruktuuri-, kehittämis- ja muita investointikuluja. (HSL)

Ympäristövyöhykkeen tulisi koskea myös muita ajoneuvoja kuin bussit ja jäteautot. (Greenpeace)

1.6. Kaupunki ja yritykset yhdessä uusia liikenteen palveluja mahdollistamassa

Testialustana toimimista ja avoimen datan käytäntöjä pidetään hyvänä kannustimena sovellus- ja palvelukehityksen toimialalla, erityisesti pienten ja aloittavien yritysten suhteen. (Helsingin Yrittäjät). Uusien liikkumispalvelujen ja avoimen tiedon toimenpiteet nähdään hyvinä. (Helsingin seudun kauppakamari)

Yhteiskäyttöisen liikenteen mahdollisuuksia tulisi pohtia myös kaupungin kaluston suhteen. (SYKE). Yksittäinen, markkinaehtoisuuteen nojaava toimenpide sähköautojen latausinfrastruktuurin kehittämiseksi ei kenties ole riittävä. (Sitra)

1.7. Informaatio-ohjaus

Liikkumisen ohjaus ja viestintä ovat vaikuttavia ja myös helposti hyväksyttäviä toimenpiteitä. (HSL)

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

2. Rakentaminen ja rakennusten käyttö

2.1. Sidosryhmien lausunnot

Tässä luvussa esitetään yhteenveto toimenpideohjelman elinkeinovaikutuksista niiden lausuntojen pohjalta, jotka arvioivat ohjelman vaikutuksia rakennus- ja kiinteistöalan elinkeinoihin. Yhteenvedossa on mukana myös lausumia, jotka koskevat rakennus- ja kiinteistöalaa, vaikka ovatkin kohdistettu isommalle elinkeinokokonaisuudelle. Jäsentely ei pohjaudu toimenpiteiden ryhmittelyyn, koska rakennus- ja kiinteistöalan elinkeinovaikutuksia käsiteltiin useimmissa lausunnoissa yleisesti viittaamatta numeroituihin toimenpiteisiin. Vaikutuksia käsitellään jaoteltuna asiakokonaisuuksiin, jotka tulivat esille eri lausunnoissa.

2.2. Päästövähennykset, rakentamisen kustannukset ja elinkeinovaikutukset

Sääntely pitäisi toteuttaa niin, että se ei johda rakentamisen kustannusten nousuun ja asuntojen hintojen nousuun. Rakennushankkeiden toteuttajille tulisi jättää riittävästi mahdollisuuksia uusien ratkaisujen ja innovaatioiden kehittämiseen. (Kauppakamari)

Energiakorjaamisen kustannusvaikutus riippuu olennaisesti siitä, tapahtuuko korjaaminen tarvittavan muun korjaamisen yhteydessä vai ei. Jälkimmäisessä tapauksessa kiinteistöalalle aiheutuisi huomattavia kustannuksia. (Rakli)

Kustannukset voivat johtaa vuokratason nousuun, ja jos vuokrataso alueella nousee edelleen, niin se heikentää yleisesti alueella toimivien yritysten kannattavuutta. (MARA)

Maailmalla on kuitenkin valtava kysyntä lämmityksen ja jäähdytyksen dekarbonisoinnin ratkaisuille. (Greenpeace). Tähän liittyvät ratkaisut ja osaamisen kasvu voisivat vaikuttaa hyvin positiivisesti rakennus- ja kiinteistöalan teknologia- ja palveluliiketoimintaan ja vientimahdollisuuksiin. Kunnianhimoiset toimet jouduttavat innovaatioita ja luovat vientimahdollisuuksia. (SITRA)

2.3. Energian ja energiaremonttien kustannukset ja taloyhtiöiden ja asukkaiden selviytyminen

Asunto-osakeyhtiöille tarvitaan energiatukea, jotta erityisesti pienet yhtiöt voivat selviytyä energiaremonteista ja luopua öljy- ja sähkölämmityksestä. Jos toimenpideohjelman toteuttaminen johtaa kaukolämmön ja sähkön hintojen nousuun, niin tämä heikentää erityisesti pienituloisten kykyä muiden palvelujen oston. (PAM). Tällä on puolestaan välillisiä vaikutuksia palveluntuottajien toiminnan kannattavuuteen.

Energiarenessanssin toteuttaminen on erittäin merkityksellistä ohjelman kokonaistavoitteiden kannalta. Samalla on erittäin tärkeää löytää kannusteita olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiseksi ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntämiseksi. (Uudenmaan liitto). Remontteihin täytyy olla tarjolla verohelpotuksia tai -tukia. (SAK)

2.4. Energiakorjaamisen elinkaarikustannukset ja lisäpanostukset huoltoon ja ylläpitoon

Energiatehokkuusinvestoinnit aiheuttavat säästöjä ostoenergian hankinnassa mutta toisaalta energiatehokkuusinvestoinnit aiheuttavat kustannuksia sekä

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

investointivaiheessa että investointien elinkaaren aikana. Energiasäästöjen toteutuminen vaatii sitä, että lisätään panostuksia käyttöön ja ylläpitoon ja samalla sitä, että kiinteistöjohtaminen tapahtuu ammattimaisesti. (RAKLI)

Käytön aikaisen energiatehokkuuden varmistaminen tarvitsee myös neuvonantoa, johon esimerkiksi HSY on valmis panostamaan lisää. (HSY)

2.5. Rakentamisen ja kiinteistömarkkinoiden toimivuus ja työllisyys

Liian yksityiskohtaiset kaavamääräykset voivat vaikeuttaa rakentamista, vähentää investointeja ja uusien toimijoiden sijoittautumista markkinoille, kun taas riittävän väljät määräykset vähentävät poikkeuslupamenettelyjen käyttöä ja sujuvoittavat rakentamisprosessia. (MARA)

Energiakorjaaminen ei ole kannattava investointi, ellei se tapahdu muun korjaamisen yhteydessä. Energiakorjaamisen vauhdittamiseksi täytyisi samalla mahdollistaa ja vauhdittaa yleensä kiinteistöjen korjaamista. Säädosympäristö ja erityisesti joustavuus käyttötarkoitusten muutoksille vaikuttaa toimitilapuolella huomattavasti halukkuuteen laajamittaisiin korjauksiin. Korkeat käyttöasteet ja mahdollisuudet pitkän tähtäimen suunnitteluun, edesauttavat laajojen korjausten ja samalla energiakorjausten toteuttamista. (Rakli)

SAK:n mukaan rakennusten energiatehokkuuden parantamisen työllisyysvaikutukset ovat positiiviset mm. siksi, että samalla teknologian vientimahdollisuudet paranevat, ammattilaisten arvostus paranee ja kokeneista työntekijöistä pidetään kiinni. Samalla pimeän työn käyttö vähenee. (SAK). Rakennusliitto on arvioinut, että rakennusalan työpaikkojen määrä lisääntyy välillä 2017 - 2022 noin 10 % (SAK). Ohjelman toteutus voi edelleen lisätä ammattilaisten tarvetta erityisesti talotekniikan alalla. Tämä täytyy toisaalta ottaa huomioon koulutuksen kehittämisessä. SAK:n lausunnon mukaan talotekniikka-alalla vallitsee jo täystyöllisyys.

2.6. Avoimet digitaaliset ratkaisut ja liiketoiminnan kehittäminen

Toimenpideohjelmalla voi olla vaikutusta kiinteistöalan pyrkimyksissä tuottavuuden parantamiseen. Toimenpiteen 126 mukaiset kehitysalustat ovat alalla toivottuja ja voivat kannustaa alaa digitaalisuuden ja lean-ajattelun mukaiseen tehokkuuden hyödyntämiseen tuottavuuden parantamiseksi. (Rakli). Yleisesti älykkään ja puhtaan ohjelman toteuttamisella on suuri merkitys kilpailukykyyn ja tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Pilottikohteita tarjoavat kaupungit ovat yritysten kannalta houkuttelevia sijoituskohteita. (CLC). Digitaaliset innovaatioalustat ja avoin data voivat synnyttää uudenlaista liiketoimintaa ja tarjota mahdollisuuksia hyviin referensseihin. (Smart & Clean, Business Finland). Ohjelma tarjoaa mahdollisuuksia uuden älykkään liiketoiminnan kehittämiseen. (Uudenmaan liitto)

Rakennusten energiaseurantajärjestelmät pitäisi toteuttaa niin, että tieto voidaan yhdistää muuhun rakennusten ominaisuuksia koskevaan dataan ja että data olisi avoimesti saatavilla. (SYKE). Tämä parantaisi ratkaisujen ja palvelujen kehittämistä datan avulla. Avoimet rajapinnat ja avoin data tehostavat sekä kaupungin että muiden toimijoiden toimintaa energiatehokkuuden parantamiseksi. (SYKE)

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

2.7. Ympäristöperustaiset valinnat ja hankinnat

Rakentamista ei saisi ohjata suosimalla yksittäisiä materiaaleja. Toisaalta myös elinkaari-perusteiset valinnat voivat ongelmallisia, koska arviointiin sisältyy paljon epävarmoja oletuksia erityisesti silloin, kun arvioinnissa otetaan huomioon tulevat pitkän ajan vaikutukset. (RT). Nämä kummatkin voivat vaikuttaa yksittäisten materiaali- ja tuotevalmistajien kilpailukykyyn markkinoilla.

Jos ympäristökriteerien käyttö valinnoissa ja hankinnoissa aiheuttaa yrityksille hallinnollista taakkaa, niin tämä voi vaikuttaa erityisesti pienten yritysten kilpailuasemaan (Kauppakamari), (MARA). Hankintakriteereissä ei saisi vaatia jonkin tietyn ympäristömerkin tai -sertifikaatin omaamista. (MARA). Yritysten kannalta on myös haitallista, jos hankintoihin ja rakentamiseen liittyvät vaatimukset ovat hyvin erilaisia eri paikkakunnilla. Tämä voisi jopa johtaa yritysten siirtymiseen pois Helsingistä. (Kauppakamari). Yrityksille pitää myös varata riittävästi aikaa toiminnan sopeuttamiseen uusiin vaatimuksiin. (Kauppakamari).

2.8. Kiertotalouden mahdollisuudet ja sivuvirtojen hyödyntäminen

Rakennusalan on jo nyt kierrätys- ja uusiomateriaalien tarjoaja ja käyttäjä. Liiketoiminnallisia mahdollisuuksia kuitenkin haittaa RT:n mukaan joustamattomuus ja osin myös negatiivisuus uusiomateriaaleja kohtaan viranomaistyössä. Kiertotalouden esteiden poistaminen talonrakentamisessa ja infrarakentamisessa vaikuttaa RT:n näkemyksen mukaan selvästi positiivisesti alan toimintaan. Kierrätysmateriaalien oikealla käytöllä voidaan myös alentaa rakennuskustannuksia. (MARA)

Massakoordinointi tehostaa sivuvirtojen hyötykäyttöä (RT) ja koordinoitua tulisi viedä kansalliselle tasolle (SYKE).

Lisäksi sivuvirtojen käyttäminen voisi tulla kannattavammaksi suhtautumalla sallivammin esimerkiksi purkujätteen paikalla tapahtuvaan murskaukseen ja ottamalla huomioon kokonaisvaltaiset vaikutukset esimerkiksi kuljetusten säästö paikallisen melu- ja hiukkaspäästövaikutusten lisäksi. (RT)

2.9. Bioenergioiden markkinat

Toimenpideohjelmat toteuttaminen vaikuttaa merkittävästi bioenergian markkinoihin ja edistää bioenergian yritysten markkinoita. Biomassan ja biopolttoaineiden käyttöön liittyvät ratkaisut edistäisivät merkittävästi investointeja tuotantoon ja logistiikkaan. Sähkön ja lämmöntuotannon polttoaineiden korvaaminen uusiutuvilla polttoaineilla kuten investoinnit biolämpökeskuksiin olisivat erityisen merkittäviä.

Toimenpideohjelman toteuttaminen parantaisi huomattavasti bioenergia-alan kilpailukykyä ja edistäisi uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä. Uusia ratkaisuja saataisiin aikaan esimerkiksi ahtaisiin kaupunkitiloihin liittyviin probleemoihin ja biomassan varastointiin. Bioenergian lisääntyvä kysyntä lisäisi tarjontaa ja yrittäjyyttä alalla (Bioenergia).

Toisaalta myös bioenergia aiheuttaa khk-päästöjä ja SITRA:n mukaan kivihiilen korvaaminen bioenergialla johtaisi ulkomaisen biomassan kulutuksen lisäämiseen. Ratkaisuja tehtäessä pitäisi ennakoida käyttöön liittyvät riskit ja ottaa huomioon biopolttoaineiden koko elinkaaren ympäristövaikutus. (SITRA)

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

2.10. Hukkalämpöjen hyödyntämisen ja matalalämpöverkkojen tehokkuusvaikutukset

Kaksisuuntaisten ja matalalämpöisten kaukolämpöverkkojen edistäminen jää toimenpideohjelmassa liian vähälle huomiolle. Näiden avulla voitaisiin edistää myös hukkalämpöjen hyödyntämistä. (Greenpeace)

toisaalta jos kiinteistökohtainen jäteveden lämmöntalteenotto laajenee paljon, niin jäteveden puhdistuksen tehokkuus laskee ja joudutaan tekemään lisäinvestointeja (HSY). Negatiivisten vaikutusten välttämiseksi täytyisi tukea jo tehtyä keskitettyä jätevesilämmön talteenotto-ratkaisua. (HSY)

2.11. Osaamisen ja koulutuksen lisätarve

Useiden toimenpiteiden toteuttaminen vaatii merkittävää lisäystä alan osaamiseen ja koulutukseen (RT). Suurimuotoinen muutosohjelma edellyttää merkittäviä panostuksia koulutukseen kaikilla tasoilla. Täten se on myös tärkeä liiketoimintamahdollisuus kouluttajille (Metropolia). Tarvitaan uuden tyyppisiä koulutuskombinaatioita, uusia koulutuksen palveluportfolioita ja verkostomaisia kehityshankkeita. (Metropolia)

Ohjelma nostaa esiin useita tärkeitä koulutuksen lisätarpeita. Rakentamisen koulutusnäkökulmasta erityisen tärkeitä toimenpiteitä ovat rakentamisen ja ylläpidon toimenpiteet, poistoilman ja jäteveden lämmön talteenotto, peruskorjausten tuki, energiarenesanssi ja hukka- ja kierrätyslämmöt. (Metropolia)

Ohjelman toteuttaminen aiheuttaa merkittävää osaamistarpeen kasvua. Ohjelman toteutus voi lisätä ammattilaisten tarvetta erityisesti talotekniikan alalla. Tämä täytyy ottaa huomioon koulutuksen kehittämisessä, koska SAK:n lausunnon mukaan talotekniikka-alalla vallitsee jo täystyöllisyys. Työllisyys- ja osaamistarpeiden kasvu pitäisi ottaa mukaan myös seuranta- ja raportointityöhön. (SAK)

Lisää panostusta tarvitaan myös käyttäjien energiaosaamisen parantamiseen. olisi suositeltavaa, että jokaisessa taloyhtiössä olisi energiaekspertti. (SYKE). Samoin on panostettava koulutukseen ja valvontaan työmailla. (SAK)

Uusien energiajärjestelmien kehittämistä on tarkasteltava kokonaisuutena ja kiinteistöjen lämmöntuotannon ratkaisujen kehittämisessä on hyödynnettävä laajasti eri asiantuntijoita. (Maan ystävät).

3. Smart & Green kasvu, hiilinielu ja kompensatio

Keinovalikoimaa pidettiin yleisesti ottaen hyvänä. Helsingin maine kansainvälisesti houkuttelevana sijoituskohteena kasvaa ja yritysten, tutkimuksen ja muun julkisen sektorin yhteistyön tiivistäminen luo kansainvälisesti houkuttelevan kokeiluympäristön. Elinkeino- ja ilmastopolitiikan yhdistämisellä luodaan päästövähennysten ohella talouskasvua ja työpaikkoja. Erään laskelman mukaan esimerkiksi 3200 uutta vihreää työpaikkaa toisivat lähes 25 miljoonaa euroa kuntaverotuloja. Lisäksi syntyy alihankintoja, investointeja ja vientituloja.

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

Muutamissa lausunnoissa kiinnitettiin erityisesti huomiota energiantuotantoon. Energiatuotannossa voidaan ottaa käyttöön useita ratkaisuja, kuten hukkalämmön hyödyntäminen, aurinkoenergia, kestävä bioenergia, energiatehokkuus. Kannuste hukkalämmön hyödyntämiseksi voi joskus pitkittää fossiilisen energian käyttöä ja hyötykäyttö tulee arvioida tapauskohtaisesti. Raaka-aineen riittävyys on pitkälti logistiikkakysymys. Hakkuiden kasvu ei ole tähän mennessä näkynyt energiapuun hinnassa. Suomalaisen bioenergia-alan teknologioiden ja palveluiden vienti on arviolta 400 miljoonaa euroa vuosittain (Bioenergia). Uudet ratkaisut tarvitsevat kehitys- ja pilotti kohteita. Julkisten hankintojen hyödyntäminen uusien ratkaisujen pilotointiin, demonstrointiin ja referenssien synnyttämiseen parantaa yritysten kansainvälistä kilpailukykyä. Maailmalla on suuri kysyntä lämmityksen ja jäähdytyksen dekarbonisoinnille. Yhdessä lausunnossa uusiutuvan sähkön käytön epäillään lisäävän yritysten kustannuksia. Lisäksi huomautettiin että bioenergiaratkaisuissa on huomioitava biopolttoaineen koko elinkaaren ympäristövaikutus.

Kiinteistö- ja rakennus eli KIRA – ala on herännyt panostamaan tuottavuuden kehittämiseen. Kehitystä tehdään sekä hukkaa poistamalla LEAN – filosofian mukaisesti, että uusia ratkaisuja kehittämällä, josta KIRA – digi ohjelma on oiva esimerkki. Toimenpideohjelman Smart & Clean osuudella nähdään selkeä kannustava yhteys KIRA-alalla liikkeelle lähteneeseen kehitykseen. Uusien ratkaisujen kehittämisen nähdään erittäin positiivisessa valossa ja mm. toimenpiteessä 126 mainitut yhteiskehitysalustat on juuri sitä kehitystä mitä RAKLI on kannustamassa eteenpäin.

Kritiikkiä annettiin ohjelman rajaamisesta Helsinkiin. Yritysten kannalta on ongelmallista jos niitä koskevat vaatimukset eroavat sijainti- tai toimipaikasta riippuen. Aikataulun kiristämistä toivottiin, jotta kaupunkiseutu hyötyy uudeltaisesta liiketoiminnasta ja yritysreferenssien kautta syntyvästä vientiliiketoiminnasta mahdollisimman nopeasti.

4. Kuluttaminen, hankinnat, jakamis- ja kiertotalous

Poimintoja lausuntojen viesteistä on kerätty teemakohtaisesti ryhmiteltyjen toimenpiteiden alle. Alkuun on koottu yleisiä kommentteja, jotka koskevat kuluttamisen ja hankintojen sekä jakamis- ja kiertotalouden ohella myös koko toimenpideohjelmaa.

4.1. Yleistä

Lausunnoissa nähtiin, että kaupungin rajat ylittävä yhteistyö ja yhteiset kriteerit tehostavat toimenpiteiden vaikutuksia. Toimenpiteiden vaikutuksia kyseenalaistettiin ja pohdittiin, tarvitaanko enemmän systeemitason muutoksia. (mm. Uudenmaanliitto, SYKE). Toteuttaminen yhteistyössä julkisen sektorin, yritysten ja kotitalouksien kesken on tärkeää. (Uudenmaan liitto). Kansalaiset eivät vain osallistu kaupunkiorganisaation järjestämään toimintaan vaan kaupunkiorganisaatio voi myös osallistua kansalaisverkostojen toimintaan. (SYKE).

Pääkaupunkiseudun kaupungit pitäisi ottaa mukaan kasvuohjelman toteutukseen alusta lähtien sekä luoda yhtenäiset käytännöt toimenpiteiden seurantaan ja mittaamiseen. (Smart & Clean). Maailmalla edelläkävijäkaupungeissa hyväksi havaittujen käytäntöjä olisi hyvä selvittää, esimerkiksi Science based targets -menetelmä (yritykset) ja epäsuorien päästöjen huomiointi. (Smart & Clean, CLC).

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

Koulutusorganisaation näkökulmasta muutos luo mahdollisuuksia erityisesti uudentyypisille koulutuskombinaatioille, uusille palveluportfolioille ja erityyppisille verkostomaisille kehityshankkeille. (Metropolia)

4.2. Kasvatus ja koulutus

Näin suurimuotoinen muutosohjelma edellyttää mitä todennäköisimmin merkittäviä panostuksia koulutukseen kaikilla tasoilla ja se on selkeä liiketoimintamahdollisuus kouluttajille. Hyvin ja tehokkaasti hoidettuna siinä piilee myös kasvun ja uudistumisen mahdollisuus. (Metropolia). Sitra korosti yleisen tietotaidon lisäämistä ja kiertotalouskoulutusta.

Ympäristöjohtamisen kehittäminen mm. Ekokompassi-työkalun ja erilaisten koulutusohjelmien avulla on tärkeää (Smart & Clean).

Kaupunkiviljelyn edistämistä pidettiin hyvänä. (Sitra, SYKE)

4.3. Kuluttaminen ja jätteet

Lausunnoissa pidettiin hyvänä, että kuluttamisen tuomat epäsuorat päästöt asukkaiden arjessa on nostettu selvästi esiin. Niitä tulisi lisäksi arvioida kokonaisuutena ja vähentää selvästi. Kaupunki voi osaltaan vaikuttaa sen asukkaiden kulutus- ja muuhun käyttäytymiseen. (Sitra, HSY)

Ruokahävikin vähentämiseen tähtävän opetuksen lisääminen on kannatettavaa. Opetusta on lisättävä sekä peruskoulutuksessa kuluttajien kulutustottumusten parantamiseksi, että ammatillisessa koulutuksessa tulevien ruoka-alan ammattilaisten osaamisen edistämiseksi. Merkittävä osa ravintoloiden ruokahävikistä liittyy asiakkaiden toimintaan. MaRa kannattaa, että hävikkiruoan hyödyntämiseksi etsitään yhteisiä keinoja kauppojen ja ravintoloiden kanssa. (MaRa)

MaRa pitää hyvänä asiana, että yrityksiä kannustetaan ottamaan käyttöön jokin ympäristömerkki tai -sertifikaatti, mutta vastustaa yritysten pakottamista ja velvoittamista sellaisen hankkimiseen. Ympäristömerkkien kriteerien täyttämistä ja dokumentointivelvoitteista väistämättä kertyy yrityksille hallinnollista taakkaa. On huomioitava, että vain suurilla tapahtumajärjestäjillä on resursseja palkata vastuuhenkilöitä hoitamaan näitä. (MaRa)

MaRa kannattaa, että Helsingin kaupunki selvittää jätekustannusten irrottamista vuokrasta ulkopuolisille vuokratuissa kohteissa ja kuulee erikseen yrityksiä, jätehuoltoyrityksiä, taloyhtiöitä ja muita sidosryhmiä ennen lopullista päätöksentekoa asiassa. (MaRa)

4.4. Hankinnat

Kaupungin hankinnoilla on ilmaston kannalta erittäin merkittävä positiivinen ohjausvaikutus, kun hankintoja, hankintakäytäntöjä ja kuntarajat ylittävää yhteistyötä suunnitellaan strategisesti. (CLC, SYKE). Kaupungin tulisi hankinnoillaan edistää puhtaiden markkinoiden syntyä ja luoda yrityksille ennakoitavaa toimintaympäristöä (Smart & Clean). On tärkeä hyödyntää julkisia hankintoja uusien ratkaisujen pilotointiin, demonstrointiin ja referenssien synnyttämiseen ja tätä kautta yritysten kansainvälisen kilpailukyvyn parantamiseen. (Business Finland)

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunki voi vähentää hankintojensa päästöjä mm. asettamalla tavaroiden ja palveluiden hankintaan ympäristökriteerejä. Hankintaperiaatteita muutettaessa on parhaiden ratkaisujen löytämiseksi toimittava yrityksii kohtaan avoimesti ja yhteistyötä tehden. Yrityksille on myös varattava riittävästi aikaa tuotteiden tai toiminnan sopeuttamiseksi uusia vaatimuksia vastaavaksi. (Helsingin seudun kauppakamari). Hankintojen suunnitelmallisuuden ja raportoinnin kehittäminen laatimalla mm. hankintakalenteri on erittäin hyvä asia. Tällaista on toivottu, jotta yritykset voivat ennakoita toimintojaan kehittääkseen tarjontaansa oikeanlaiseksi. (Helsingin Yrittäjät)

Yritysyhteistyön lisääminen erilaisten kokeilujen ja yhteistyöpilottien kautta on erittäin hyvä ja kannatettava kehityssuunta. Strategisten tavoitteiden asettaminen innovatiivisille ja kestäville hankinnoille avaa mahdollisuuksia pk-yrityksille. (Helsingin Yrittäjät). Kokeilevan toiminnan on todettu olevan hyvä keino edistää hiilineutraaliutta ja resurssitehokkuutta. Helsinki on toiminut näissä edelläkävijänä ja toivottavasti tarjoaa jatkossakin testialustoja vähäpäästöisille kokeiluille. Kokeilut vaativat infrastruktuurin lisäksi myös (taloudellista) resursointia ja Fiksu Kalasatama -kokeilun kaltaista pienkokeilujen rahoitusmallia kannattaisi harkita hiilineutraaliutta edistävään toimintaan. Kokeilutoiminnassa kannattaa hyödyntää myös kansalaistoimintaa. Helsingin kaupunki voisi kannustaa kansalaistoimijoita mukaan ehdottamaan ja toteuttamaan yhteistyössä tehtäviä kokeiluja esimerkiksi erityisesti hiilineutraaliutta tukevan paikallisen liiketoiminnan edistämiseksi. (SYKE)

Ympäristövaikutuksia vähentävien uusien kriteerien asettamisessa tulee varmistaa, että ne ovat toteutettavissa, niistä aiheutuu yrityksille mahdollisimman vähän lisää hallinnollista taakkaa, eivätkä uudet käytännöt aseta pieniä yrityksiä heikompaan kilpailuasemaan. (Helsingin Yrittäjät).

Kaupungin järjestämissä kilpailutuksissa tulee ehdottomasti jatkossakin huomioida hankintojen elinkaari, kiertotalous ja ilmastonäkökohdat. Hankinnoissa on oltava ympäristöseikoille vähimmäiskriteerit. Hävikkinäkökulmaan on syytä kiinnittää huomiota esimerkiksi kaupungin ruokapalvelujen kilpailutuksissa käytettäviä kriteerejä pohdittaessa. Hankintakriteereissä ei kuitenkaan tule edellyttää jonkin tietyn ympäristömerkin tai -sertifikaatin omaamista, jotta toimija voisi osallistua kilpailutukseen, koska ympäristömerkkien ja -sertifikaattien hallinnoinnista aiheutuu ylimääräistä hallinnollista taakkaa. Pakollinen sertifikaatti voi rajoittaa pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua kilpailutuksiin. (MaRa)

Kokonaistaloudellisen hankinnan ohjeistuksen kehittäminen voisi sisältää myös elinkaarikustannusten käyttämisen/huomioimisen hankinnan perusteena soveltuviissa kohdissa. Olisi hyvä myös määrittää, miten tavoitteita mitataan ja seurataan. Seuranta toimii työkaluna hankintojen edelleen kehittämisessä. (SYKE)

Kaupungit ja kunnat ovat Valiolle tärkeä asiakaskunta, ja toimenpideohjelman kohta 111 voi olla meijeriteollisuuden kannalta uhka tai mahdollisuus. Kriteereissä on hyvä huomioida ruokavalioiden ravitsemukselliset tavoitteet ja myös yritysten itse laskemat ympäristö- ja ilmastovaikutukset silloin, kun yrityksellä on tarjota dataan perustuvia ympäristövaikutuslukuja. Suomalainen meijerituotteiden tuotanto poikkeaa kuitenkin paljon globaalista keskimääräisestä tuotannosta, johon suuri osa jo julkaistuista kuormitusluvuista perustuu. Teemme tähän vaikutuslaskentaan liittyen jo itsekkin töitä yhdessä ulkopuolisten toimijoiden kanssa todellisten vaikutusten selvittämiseksi. (Valio Oy)

22.10.2018

Kaupunkiympäristön toimiala

Sitra kannustaa kaupunkia jatkamaan ja tehostamaan pitkäjänteistä työtä kestävien ja ympäristömyönteisten hankintojen edistämiseksi. (Sitra)

4.5. Jakamis- ja kiertotalous

On hienoa, että kierto- ja jakamistalouden merkitys hiilineutraaliuden tavoittelussa on tunnistettu ohjelmassa laajasti. (Sitra). Kiertotalouden tiekartta on hyvä toimenpide. Työssä voidaan hyödyntää Suomen kiertotalouden tiekarttaa 2016, jonka laatimista Sitra on ollut tukemassa. (Sitra) Tiekartan laatimisen voisi joukkoistaa tehtäväksi monenlaisten aiheesta kiinnostuneiden ja sen parissa toimivien yhteisöjen ja organisaatioiden yhteistyönä. Tämä tukisi eri toimijoiden yhteistyötä ohjelman tavoitteiden edistämässä muutoinkin. (SYKE)

Uudet ratkaisut tarvitsevat kehitys- ja pilotointikohteita kaupungeissa. Ne kaupungit, jotka tällaisia tarjoavat, ovat yrityksille houkuttelevia sijoituskohteita. (CLC). Yritysten, tutkimuksen ja muun julkisen sektorin yhteistyön tiivistäminen olisi eduksi kansainvälisesti houkuttelevan kokeilu ympäristön luomiseksi. (Business Finland)

Rohkeita kokeiluita pitäisi mahdollistaa poistamalla innovatiivista hyödyntämistä rajoittavia esteitä hallintokäytännöstä sekä lisäämällä eri hallinnonalojen yhteistyötä uusille ratkaisuille suotuisan toimintaympäristön kehittämiseksi. Innovaatio- ja riskirahoitusta pitäisi myös hyödyntää nykyistä tehokkaammin. (Business Finland)

Kiertotalouden edistämisen kannalta merkitykselliset kohteet olisi tunnistettava, kuten uudisrakentaminen, purkujätteen hyödyntäminen sekä rakentamisen maa-ainekset, joiden käyttöön, käsittelyyn ja kuljetuksiin liittyy merkittäviä ilmastovaikutuksia. (SYKE)

On arvioitava tarkkaan, kenelle kaupungin tiloja ja kalustoa voidaan luovuttaa. Kaupunki ei voi luoda alustaa, jossa luovutetaan tiloja tai kalustoa alle markkinahinnan toimijoille, jotka kilpailevat samoja palveluja tarjoavien yritysten kanssa. (MaRa).

Digitaalinen alusta kannattaa kehittää toimivaksi yhdessä muiden jakamista mahdollistavien alustojen kanssa. Alustan tulisi toimia siten, että käyttäjä voi yhdessä käyttöliittymässä sekä jakaa omia tiloja ja kalustoa muille, että löytää niin kaupunkiorganisaation kuin muidenkin tahojen tiloja ja kalustoa käyttöön tarvitsematta esim. tehdä hakua usealla eri alustalla. (SYKE)

Kirjastojen lainauspalveluiden laajentamisessa voisi jatkaa yhteistyön kehittämistä vertaisjakamispalveluiden kuten Kuinoma kanssa. Kaupunginosissa toimii vertaislainaamoja, joiden toiminnan yhdistäminen kirjaston toimintaan - esim. kirjaston tilan hyödyntäminen tavaroiden välityspisteenä - edistäisi sekä kirjaston hyödyllisyyttä palveluntarjoajana, että lainattavien tavaroiden tehokkaampaa käyttöä. (SYKE)